

הרב מרדכי הלפרין

קביעת ממזרות ע"פ בדיקת רקמות – השלמה¹ לדיון:

ראה סידרת מאמרים בנושא זה בספר **אסיא** ה'², ב-JME³, וראה עוד **בנשמת אברהם**⁴, **תחומין**⁵; **אנציקלופדיה הלכתית-רפואית**⁶; **ספר רפואה מציאות והלכה**⁷.

ויש לציין להערת הגרש"ז אויערבאך זצ"ל בספר **אסיא** שם⁸ ובנשמת אברהם שם⁹ שדינה של בדיקה זו היא מכוח "רוב" ו"ספק" ולכן אפשר להשתמש בה רק כסניף בלבד, ולא כבירור ודאי. אולם מאוחר יותר כתב הגרש"ז אויערבאך והובאו דבריו בנשמת אברהם שם¹⁰:

"וכעת כתב לי הגרש"ז אויערבאך (שליט"א) [זצ"ל]: אך אם הבדיקה הזאת מפורסם ומקובל בכל העולם ע"י הרבה נסיונות ברורים לדבר אמת וברור, מסתבר שגם מצד ההלכה אפשר לסמוך על זה, עכ"ל. ואמר לי הגאון (שליט"א) [זצ"ל] דה"ה לגבי קביעת אבהות המובא לעיל ס"ק א".

והיינו שניתן לסמוך על בדיקה זו גם לענין ממזרות.

ראוי להוסיף כי לפני יותר מעשור הזדמן לי לשוחח עם דיין בית הדין הרבני הגדול, הרב אליעזר שפירא זצ"ל, זמן קצר אחרי שהרכב בראשותו ביטל פסק דין של ביה"ד הרבני בחיפה שהסתמך על בדיקת הרקמות לפטור אב מתשלום מזונות.

לדבריו הוסבר לו שהבדיקה נעשית על פי הערכה סובייקטיבית ולא על פי מדדים אובייקטיביים חד משמעיים. לאחר שתיארתי לפניו את תהליך הבדיקה שהיא כיום אובייקטיבית וחד משמעית, ענה לי בצער, שאילו הטוענים, נציגי הצדדים, היו מביאים לפניו את המידע הזה בזמן, היה פסק הדין משתנה.

1. מאמרו של הרב אבינר נכתב בטרם התפרסמו חלק מהדברים המצויינים להלן.
2. **ספר אסיא** ה' עמ' 149-219.
3. כרך א' חוברת 2, עמ' 20-35.
4. **נשמת אברהם** מהדו"ק (תשנ"ג) ח"ג עמ' כט-לג, אה"ע סי' ד ס"ק א.
5. **תחומין** כרך ד (תשמ"ג) 431-450.
6. **אנציקלופדיה הלכתית-רפואית** כרך א עמ' 6-1.
7. **רפואה מציאות והלכה ולשון חכמים מרפא**, מכון שלזינגר, ירושלים תשע"א, סימן לג.
8. **ספר אסיא** ה' עמ' 195 הע' 61.
9. **נשמת אברהם** (מהדו"ק) כרך ג אבהע"ז סי' ד, ס"ק א עמ' ל.
10. **נשמת אברהם** (מהדו"ק) כרך ג חלק אבהע"ז סי' ד סס"ק ו.

לסיכום, אם כן, שלוש דעות בנרון:

- א. בדיקת רקמות איננה מהוה ראייה בדין תורה אלא כסניף בלבד.
- ב. בדיקת רקמות מועילה לפטור ממזונות אך אינה מספיקה לקביעת ממזרות.
- ג. בדיקת רקמות, משנתקבלה בעולם אחרי נסיונות רבים כמהימנה ובטוחה, מהוה ראייה על פי ההלכה גם לקביעת ממזרות.

מקור: **אסיא סז-סח עמ' 101 (2001).**

הרב פרופ' א"ס אברהם

קביעת ממזרות על פי בדיקת רקמות תגובת מחבר הנשמת אברהם

מאוחר יותר כתב לי הגרש"ז אויערבאך זצ"ל: אך אם הבדיקה הזאת מפורסם ומקובל בכל העולם ע"י הרבה נסיונות ברורים לדבר אמת וברור, מסתבר שגם מצד ההלכה אפשר לסמוך על זה, עכ"ל. וא"ל הגאון זצ"ל דה"ה לגבי קביעת אבהות, (דהיינו לחייב או לפטור אותו מחיוב מזונות – א.ס.א) ע"כ. ואין לטעות ולומר מזה שהגאון זצ"ל התכוון לומר שבדיקה זאת יכול להתקבל בהלכה לקבוע אותו כממזר¹¹, כל שיש אפשרות רחוקה ביותר שהוא איננו ממזר¹² כגון שהאם זינתה עם עכו"ם¹³.

מקור: **נשמת אברהם** אבן העזר (מהדורת תשס"ז) סימן ד ס"ק א1

11. **אסיא** חוברת עא שבט תשס"ג עמ' 102 הערה 83 [ראה גם **ספר אסיא יד**, עמ' 17 הע' 85 – העורך]. המילים שצוטטו שם "אפילו לקביעת ממזרות" לא נאמרו ע"י הגרש"ז אויערבאך זצ"ל ואינם כתובים בנשמת אברהם. השיחה בין הרב זצ"ל ובניי היתה בנושא של אבהות וחיוב ממוני כפי שמובא בס"ק א לעיל "ולקח רב סעדיה הממון ונתנו לבנו" וכן במסופר בגמ' בב"ב (מובא שם) "כולהו נכסי דהאי" ולא דן הגאון זצ"ל בכלל בנושא של ממזרות. ואמנם הכותרת של ס"ק א היא "איזהו ממזר" אבל זהו ציטוט מהשו"ע (כמו בכל הספר) אך הדיון הוא על זהות אבהות שבספק בדיני ממונות ולא על ממזרות. קביעת ממזרות יכולה להיות רק ע"י האב – יכיר או, במקרים מסויימים, ע"י שני עדים ולא ע"י שום בדיקה מדעית.
12. שו"ת **ריב"ש** סי' תמו דחיישינן למיעוטא. שו"ת **נו"ב** מהד"ק אהע"ז סי' סט. חת"ס אהע"ז ח"א סי' ו-יג. סוטה כז ע"א במהר"ץ חיות. שו"ת **יביע אומר** ח"ג אהע"ז סי' א אות יג, ח"ז אהע"ז סי' ו סוף אות ד, ח"ח אהע"ז סי' ד אות א, וסוסי' ה שם ד"ה בשבתי, בשם החזו"א. שו"ת **אג"מ** אהע"ז ח"ג סי' ט ד"ה ולכן. וכן פוסקים הג"ר מאשש זצ"ל והגר"ע יוסף שליט"א **פסקי דין – ירושלים דיני ממונות ובירורי יהדות** ה פס"ד בעמ' קפז. וראה שם ו פס"ד בעמ' ריז. וראה בשו"ת **מהרש"ם** ח"ג סי' קסא על מקרה כאילו ברור של ממזרות ובכל זאת התיר הגאון מהרש"ם זצ"ל בהסתמך על רוב בעילות הלך אחר הבעל.
13. אהע"ז סי' ד סע' יט.